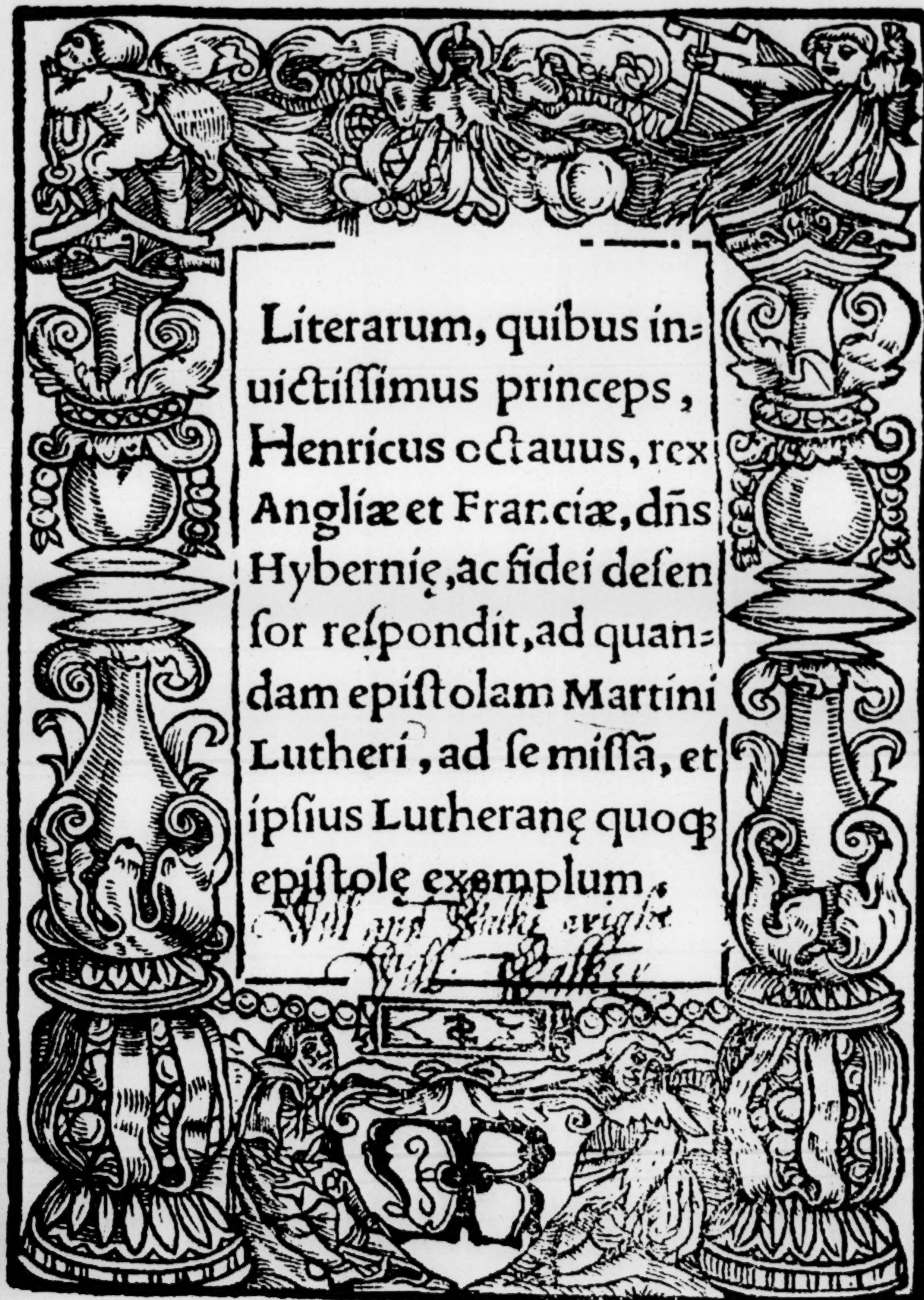
Herberti Ames 1.279

Literarum, quibus inuictissimus princeps, Henricus octauus, rex Angliæ et Franciæ, dñs Hybernię, ac fidei defensor respondit, ad quandam epistolam Martini Lutheri, ad se missã, et ipsius Lutheranę quoqꝫ epistolę exemplum.

PIO LECTORI.

PLATO Philosophus ille Atheniensis, socraticæ sapientiæ diuinus interpres, rempublicam institués, tum demum felices ac beatas fore ciuitates dixit: si quando aut illis philosophi imperarent, aut earum magistratus ac principes philosopharent: id quod, satis luculéto exemplo declarat in dies rex hic illustrissimus non minus eruditione clarus notusq;, quam armis inuictus, cæterisq; uirtutibus cunctis conspiciendus, Cuius ingeniū et prudentiā ostendunt uel editi ab eo libri: quibus insana atque impia dogmata Martini Lutheri, sic confutauit, sic

Lutherum ipſum omni conſilio con=
tra diſſerendi denudauit: ut omni ra=
tionis loco ſublato, ad meretricia iur=
gia, et ſcurrilia cōuicia dumtaxat Lu=
therus cōfugerit. Quod, rex pruden=
tiſſimus atq̃ idē eruditiſſimus, cum
ſenſiſſet: nō eſt dignatus cū ſcurrante
impuro nebulone connugari: ſed pro
magnitudine animi, ea omnia blate=
ramenta nugalia, et frigidi fraterculi
ſcōmata, tanq̃ cachinnantis morio=
nis inconditos geſtus, contempſit.
Nunc uero cum auſus Lutherus eſt,
tam ſtolide, fauorē eius ambire: quo
illius nomine abuti liceat, ad cōmen=
dādum factionem ſuam: haud com=
mittendum putauit: quin ſignificaret
omnibus: nō tam leuem eſſe ſe: uti fa=
tui fra=

tui fraterculi, lenibus blanditijs inescari aut capi uellet: nec ita inconstantem: ut ab eo, quod uerum et rectum nosset, deduci ullo pacto posset. Quo circa, ita singulis Lutheranę epistolæ partibus respondit: uti nō solum sibi Lutherum, sed facile cuiuis ostendat. Tum, talem in respondēdo tēperaturam seruat: ut et tu Lector pie uideas: qd de Lutheri animo sentiendum sit: nec ipse Lutherus (q̄q̄ iniquus et improbus) conqueri aut causari possit, secum actum benigne non esse.

Vale.

• • •

EPISTOLA LVTHERI.

INVICTISSIMO ILLVSTRISSIMOQ; principi et domino, domino Henrico octauo, regi Angliæ et Franciæ, domino suo clementissimo.

GRATIAM et pacem in christo Iesu dño et saluatore nr̃o amen. Q̃q uereri merito debuerim, serenissime rex, illustrissimeq; princeps, lr̃is maiestatẽ tuam tẽtare: ut q̃ mihi conscius maxīe sum: grauissime offẽsam esse maiestatem tuã libello meo: quẽ nõ meo genio, sed incitantibus ijs, q maiestati tuæ parũ fauebant, stultus et p̃ceps ędidi: tamen, spem et ausum mihi facit, nõ modo regia illa tua clęmẽtia, sic mihi literis et uerbis in dies

cantata

cantata a q̃ plurimis: ut cũ mortalem sese nouerit, immortales inimicitias seruaturã esse nõ credam: uerum etiã quod side dignis testibus didici: libellum sub maiestatis tuæ noie in me æditum: nõ esse regis angliæ: ut uideri uolebant subdoli sophistæ: q maiestatis tuæ titulo abusi, nõ senserũt, q̃tum sibi ipsis periculũ in regia ignominia pararent: presertim illud monstrum, et publicum odium dei et hoim, Cardinalis Eboracensis, pestis illa regni tui: ita ut uehement nũc pudefactus, metuam oculos coram maiestate tua leuare: qui passus sim leuitate ista, me moueri in talem tãtumq regem, per malignos illos operarios, presertim cum sim fex et uermis: quem solo con

O pudentiã et modestiam Lutheri.

 temptu,

temptu, oportuit uictum aut neglectum esse. Accidit ad hęc quod me serio compulit, q̃tumuis abiectū, scribere: maiestatē tuam cœpisse fauere Euangelio, et nō parum tędere istius generis hominum perditorum. Hoc sane nuncium fuit uere Euangelion, idest lętū nuncium cordi meo. Quare his literis, prosterno me pedibus maiestatis tuę q̃tum possum humillime: et p Christi crucem et gloriam oro et obsecro: maiestas tua dignet̃ sese submittere, et ueniam donare in quibuscunq; maiestatem tuā lesi: sicut Christus orauit: et dimittere debita, nos quoq; inuicem iussit: deinde si maiestati tuae non uidebitur contemnendum: ut alio libello publico, palinodiam

Noua in Luthero humilitas.

diam cantem, et nomē maieſtatis tuę rurſus honorem: det mihi clæmētem aliquam ſignificationem: tum in me mora non erit ulla: faciam illud libentiſſime. Quis enim, ſim homo nihili ad tuam celſitudinem comparatus: tamen, non parum fructus euangelio et gloriæ dei, hinc ſperare licebit: ſi mihi ad regem Angliæ ſcribendi de Euangelij cauſa, fuerit copia facta. Interim maieſtatem tuam (ut cœpit) dominus augeat: ut pleno ſpiritu, et obediat et faueat euangelio: nec ſinat aures regias, et animum occupari peſtilentibus ſirenum uocibus: q̃ nihil niſi hæreticum Lutherum uociferari norunt. Tua uero maieſtas apud ſeſe cogitet: quidnā mali poſſim docere?

Non eget rex tali honoris sui autore.

Aduerte lector quid hic rex reſponderit.

Hoc q̃ verũ sit considera.

q aliud nihil doceã: q̃ fide Iesu christi filij dei, pro nobis passi, et suscitati, saluos fieri oportere: sicut testantur euangelia, et epistolæ apostolorum. Hoc enim est caput, et fundamẽtum doctrinę meę: super quod postea edifico, et doceo charitatem erga proximum, obedientiã erga politicos magistratus, tum crucifixonem corporis peccati: ut itidem p̃scribit christiana doctrina. Quid in his capitibus doctrinarũ mali est? Expectetur tamen: audiat̃ et iudicetur primũ. Cur damnor neq; auditus neq; cõuictus? Porro quod abusum et tyrannidem pontificum taxo: qui alia q̃ ista predicta capita, imo contraria docent, interim censibus, pompę, uentribus, imo regnis, et

gnis, et principatibus, oĩmq; opibus innitẽtes: nõne idipsũ et vulgus sentit et dãnat: atq; ipsimet coguntᷣ confiteri? Cur non emendant sese et recta docẽt, si odio et correptiõe liberi esse uolũt? Videt sane maiestas tua serenissima q̃ti principes in Germania, quot politię, deinde quot uiri sapientissimi mecũ faciant: et (deo gratia) indemnatum cupiant. Quorũ numero utinam Christus maiestatem tuam ascribat: et ab istis animarum tyrannis separet. Quid mirum uero, si Cæsar et aliquot principes in me sæuiunt? Nonne ut Psalmus. 2. dicit, Aduersus dominũ et Christum suum fremunt gentes: meditãtur populi: conspirant reges terræ: et conueniunt principes? ut miran=

Quin tu id facis: qui sic iubes.

ut mirandũ potius sit: si aliquis prin-
cipum ac regum Euangelio faueat.
Huic miraculo, in maiestate tua q̃ op
to ex totis medullis, aliqñ gratulari.
Et ipse dñs (quo præsente et uolente
hęc scribo) cooperetur uerbis meis: ut
rex Anglię breui fiat perfectus disci-
pulus Christi, Euangelij q; professor:
tum Lutheri clęmẽtissimus dominus
Amen. Responsum (si uisum fuerit
maiestati tuę) expecto clęmens
et benignum. VVittenbergę
prima Septembris, anni
domini. M. D. XXV.

At id iam olim facit princeps iste.

Hinc videlicet illę lachrimæ.

Regiæ maiestati tuæ subiectissimus
Martinus Lutherus, manu propria.

INVICTISSIMI PRINcipis HENRICI octaui, regis Angliæ et Franc. &c. ad Martini Lutheri epistolam responsio.

VAS TV Luthere literas, prima Septembris, Anno dñi Millesimo quingētesimo vicesio quinto datas, ad nos mittendas curasti: eas nescio ubi nã terrarum diu peregrinatas, tandem aliquando accepimus. In his, ais dolere pudereq; te: q stultus pceps q; librũ in me tuum, non tuo quidem genio sed incitantibus his. qui mihi parum fauebant.

Catalogus eorum quę in epistola Lutheri ad regem continent.

fauebant ædidiſti : quo te tibi ſcribis
maxime cõicium eſſe, q̃ grauiter nos
offenderis : atq; ob id merito ueren-
dum tibi literis nos tentare. Sed aĩm
tamen auſumq; tibi factum ſcribis,
non ſolum ꝙ me tam clæmentem in-
telligas, ut quũ mortalem me memi-
nerim inimicitias immortales nolim
gerere: uerum etiam ꝙ fide dignis te-
ſtibus didiciſti : libellum meo nomi-
ne de ſacramentis ęditum non eſſe re-
uera meũ, ſicuti uideri uolebant ſub-
doli (ſic enim ſcribis) ſophiſtæ: q nr̃æ
maieſtatis abuſi titulo, non ſatis ſen-
ſerint q̃tum ſibi periculũ, in ignomi-
nia nr̃a pararẽt: preſertim Cardinalis
Eboracenſis : quẽ et monſtrũ uocas,
et odiũ publicum dei et hominũ, et

regni

regni nr̄i peſtem. Hac ergo de cauſa,
ſic te pudeſactum ſcribis: ut oculos
in me leuare non audeas: qui per ope
rarios illos iniquitatis, paſſus ſis in
talem tantumq; regem tam leuiter te
moueri. Cęterum ſubiungis: id te tan=
dem ad ſcribēdum compuliſſe ſerio:
ꝙ ego iam cęperim fauere euangelio:
et tędium ꝑcępiſſe tandem, iſtius ge=
neris hominum perditorum, eorum
uidelicet qui ſecte aduerſant̃ tuę: eam
rem uere euãgelion eſſe ſcribis, nem=
pe lætum nuncium cordi tuo: et perq̃
ſancte p̄caris: uti ſic me dominus au=
geat: ut pleno ſpiritu obediam ac fa=
ueam euangelio, nec mihi ſinat aures
aĩmq; peſtilẽtibus Sirenum uocibus
occupari quæ nihil aliud poſſunt q̃ Hoc eſt q rem verã
clamare,

tacere non norunt.

clamare, Lutherum esse hęreticum.

Post hęc hortaris, ut cōsiderem nihil esse mali posse ī doctrina tua: quippe qui nihil doceas aliud q̃ fide Iesu christi filij dei passi pro nobis et suscitati saluos fieri oportere. Nam hoc esse caput et fundamentū doctrinæ tuę: super quod ędificare te dicis charitatem erga proximos et obedientiam erga politicos magistratus, tū crucifixionē corporis peccati: denique in his audiri petis, admirans admodum damnari te: quum nec auditus nec conuictus sis. Ad hęc pro more tuo debaccharis in ecclīam Romanam: iactans interim Germanię multos principes a parte tua cōsistere, nec mirum esse si te Cęsar et aliquot item pricipes persequant̄

sequātur, sed potius esse mirandum, si princeps aliquis vnus faueat euangelio: quum principes semper et populi Christo soleant obsistere. Tum uehementer optas huic aliqn̄do miraculo in me gratulari: ut fiam perfectus Christi discipulus, euangeliiꝗ ꝓfessor, et fautoribus tuis adnumerer. Obsecras præterea, et per Christi crucem nos obtestaris: ut tibi condonemus: quod tuus me libellus offenderit: pollicens ultro te (si mihi placiturum senseris) alium protinus ęditurum contra, et in honorē meum palinodiam scilicet esse cātaturum: asserens atꝗ affirmans, haud parum fructus euangelio et gloriæ dei sperari posse: si tibi ad regē Anglię scribendi

Pollicita Lutheri.

de euangelij causa facta fuerit cōpia. HAEC SVNT Luhere oīa: quæ tua continebat epistola ex quibus sicuti satis oltacimus, non ea te sentire quæ scribis: sed pspectum habemus et cognitum: quo subdola tēdat oratio: ita nos ę diuerso morē secuti nostrum, ne quid technis hmōi simplicibus possis imponere, ad singula tibi decreuimus breuissime respōdere.

QVAIS LIBERI TE TVI pudere: nescio q̄ tu istud uere dicas: verum hoc vnū scio, satis esse causæ, cur debeat, non illius modo libri pudere te, sed tuorum etiam ferme omnium: quippe qui nihil pene complectantur aliud, q̄ errores turpissimos, et insa=

et inſaniſſimas hæreſes, nec ratione ſuffultas nec eruditione ſubnixas, ſed quas aſſerit et obſirmat, tantum pertinax impudentia: dum tu tantus author haberi poſtulas: quãtus nec hodie quisq̃ ſit: nec ante hac quisq̃ fuerit. Nec ſatis uideo, qui uerum ſit: ut ad ędendum in me libellum tuum ſis ab his incitatus: qui parum fauebant mihi: quum res ipſa doceat, ab his incitatum potius: qui parum fauebant tibi: quippe, quum liber tuus ſit eiuſmodi: ut nec aliud quidq̃, q̃ probrum cõciliare poſſit autori: et librum honeſtet meum: cui tuus declarat, ne uerbũ quidem ſani capitis ullum reperiſſe te: quod aliquando poſſes opponere: quæ res ſatis ut opinor indi-

Impudentia vnica ratio eſt Luthero, probandi omnia.

catːuter noſtrum cauſam habeat me-
liorem. Iam, quantumuis te fingas
credere, ęditum a me libellum, nō eſſe
meum, ſed meo nomine ſubornatū a
ſophiſtis ſubdolis: tamē et meū eſſe,
multi maiori fide digni, q̃ ſunt tua illi
fide digni teſtes cognoſcunt: et ego
quãto tibi minus placet, tanto magis
libenter agnoſco. Nam ꝙ eum mihi
ſcribis ignominiã parere: nemo certe
non intelligit (quantumlibet tu diſſi-
mules) q̃ ęgre habet animum tuum:
ꝙ libellus meus tanto bonorū et do-
ctorum omniū conſenſu comproba-
tus eſt: tum eius ſedis honorifico cal-
culo, quę ut tuas condemnauit hære-
ſes: ita ſanctiſſimo uiro Hieronymo
tantæ fuit autoritatis: ut ſatis eſſe du-
ceret:

Romana ſedes quã-tum autoritatis habuit apud ſanctum Hieronymum.

ceret: si suã illi sedi fidem approbaret. Quibus ego tamen honoribus non admodum certe glorior: ut qui meorum operum oĩm et soleam, et deum precor, idem ut perpetuo faciam, gloriam et honorem oẽm deo acceptum ferre. Verum hoc tamẽ, me non nihil (ut uerum fatear) oblectat: q̄ qualequale fuit opusculum nostrum (neq; enim nescius sum imbecillitatis meę) tua tamen causa tãto fuit imbecillior: ut libellus ille noster (quatenus se porrexit argumentum) non ea tantum oĩa deterserit: quæ tu sordidus in sacrosancta sacramẽta prius expueras: verum etiam quicquid furiosus euomuisti postea: et te adegit ad eius generis excogitandum librum: ex quo

Q̄ Lutheri dissimilis est pius hic princeps.

Ira quo deduxit Lutherum.

totus uideret orbis, præ ira atq; animi impotentia factum te ex impio, prorsus insanum: utpote in quo non eruditionis modo atq; ingenij, sed et honestatis omnis oblitus, nihil prorsus aliud attuleris, q̃ loquacitatē stolidam, meretriciam maledicentiam, et plusq̃ scurrilem petulātiam: quum meus liber contra, nō in ecclesiam solum (cuius tu fidem laborabas euertere) nostrum spirarit officium: sed etiam (supra q̃ tua merebatur impietas) charitatem erga te, et emendandi tui potius q̃ perdendi desiderium: idemq;, doctissimorum uirorum iudicio, multiplices errores tuos et efficaci ratione reuicerit: et potentissimis scripturis, non illis quidem ex animi

mei

mei commento tractis in cauſę com-
modum (quemadmodum ipſe ſoles
ubiq; ſacras literas ex libidine tua tor
quere) ſed ad ſanctiſſimorũ patrum
uetuſtiſſimas interpretatiões expen-
ſis, et ad amuſſim congruentibus, ne
quid in ea re nobis eſſet cum his com
mertij: quos tu ſophiſtas ſoles appel
lare: qui tamen ſunt uiri re uera pro-
bi, et in primis docti: ſed quos non
in aliud ſophiſtas uocas: q̃ q efficа-
ces eorum rationes, quibus tuas pro-
dunt et refellunt inſanias, ſophiſtices
inuidia cupis degrauare.

Nihil eſt hoc vero verius.

IAM Q PESTILENTI
lingua tam improbe ſcurraris in Re-
uerendiſſimum in Chriſto patrem,

De Reuerendiſſimo domino legato

pulcherrime respondet pientissimus princeps.

Lutherus quibus se exercet enconijs.

lem Eboracensem primariũ consiliarium nostrum, et Angliæ Cancellarium, magis perspectam habeo singularem eius prudentiam: q̃ ut eum quicq̃ cõmoueri credam, scurrilibus eius linguæ conuitijs: quæ in totam scurratur ecclesiam: quę sanctissimos ꝑscindit patres: quę nullos non blasphemat diuos: quæ Christi contemnit apostolos: quæ sanctissimã christi matrem inhonorat: quæ deum ipsum, uelit scelerum omniũ fontem, authorẽ, impulsoremq; blasphemat: quæ blasphemiarũ tuarum detestanda colluuies, nusq̃ non euidenter patet: tum ex omni parte ꝑniciosorum operum (quę tãto cum christiani populi damno conscripsisti) tum ex his,

quæ

quę paſſim in Germania tam furioſe patrant, tuis hęreſibus efferati ruſtici. Itaq; Reuerendiſſimus ille pater, q̄q̄ nobis iam diu fuit ꝓpter eximias eius uirtutes chariſſimus, idem tamē eſt eritq; in dies tanto nobis charior: quanto illum tibi tuiq; ſimilibus magis uidemus inuiſum. Nam ꝙ eum regni mei peſtē appellas:non eſt conſilium fraterculo rationē reddere: ex eius uiri ſingulari prudentia, fide, labore, ſtudio et ſalubri diligentia, nos regnumq; noſtrum quanta cōſequamur commoda. Verum, ut omittam cętera, uel hoc ſatis indicio eſt: q̄ toti terrę nr̄ę ſalutaris ſit: ꝙ ex animi noſtri ſententia demandatum ſibi munus, perq̄ diligenter exequitur: ditio-

R. D. legati honorifica et liberalis mentio.

nem nostrã sedulo purgans heresum
uestrarum pestilenti contagio: qbus
interdum intrant Angliam quidam
uehementer egroti: nempe ex ijs ue-
niẽtes plagis: quas insalubris oris tui
noxius infecit afflatus: quos tamen
ipsos diligenti inquisitione comper-
tos, eiusdem Reuerendissimi patris
salubri diligentia, non solũ arcuimus
ne qd ad nostros eius lepræ serperet,
uerum etiam tractatos commode et
magna cũ charitate curatos, fidei in-
tegritati reddidimus. Nam, q ad no-
stros attinet (deo fauente) speramus,
et prudentiores esse et in Christi fide
multo firmiores: q̃ quibus uestra se-
cta, nõ minus impia q̃ absurda, pos-
sit adblandiri: quantumuis tibi spem
iniecerit

Hoc est qd infrendet Lutherus qui sanitatem omnibus iuidet insanus.

iniecerit, siue nescio qs alius nugator improbus, siue (q̄ magis arbitror) vnus aut alter apostata fraterculus: q ę regno meo profugi, et a fide Christi transfugæ, in luxu et libidine uolu- ptuātur apud te: quibus ego regnum meum tam bene purgatū duco: ut si q restent adhuc eiusdem furfuris alij (quos nō admodum restare multos spero) sed tñ si qui supersint reliqui, eos oēs optem simul ut habeas tibi.

In hoc cœni volutabro se proluunt sues.

EVANGELION ESSE dicis idest lętū nunciū cordi tuo, iam cœpisse me fauere euāgelio: tanq̄ ha- ctenus nunq̄ fauerim euangelio. Cę- terum q̄ nō tam nuper amare cœpi, et reuerenter euangelium legere: q̄ tu

videri

uideri uis, uel hoc indicio potest esse: quia iam olim (quantumuis id dissimules) euidentibus euangeliorum testimoniis, tuas aliquot peruici, perniciosas hereses, quae res (ut dixi) tibi satis ostendit, non nunc primum me tractare euangelia. Quamobrem, uolo cognoscas, euãgelium nobis pcipuum studiũ et fuisse diu, et semp futurum esse: utpote cuius doctrinam intelligam maxime esse salutarem: sed his dumtaxat quicunque in euangelij studio contra quam ipse soles, ingrediẽdum sibi proponant. Nam tu in scripturis interpretandis, aduersus orbem totũ semper consueuisti, tuorum somniorum commenticijs inuentis insistere: repudiato nimirum sapiẽtis consilio,

At Lutherus nihil vocat euãgelicũ nisi quod ipse probat.

Quamquam est impudẽs Lutherus, istud tamẽ haud potest negare.

qui

qui ſcribit: Fili ne innitaris prudentię tuę: et ne ſapiens uideri uelis in oculis tuis. Cæterũ ꝙ ad me attinet et noui ſatis et libenter agnoſco: q̃ ex me ipſo ſim ſacris literis intelligendis impar, eoq́ꝫ, ſuppliciter inuocato diuini fauoris auxilio: toto me corde ſubijcio, primum (quę plurimũ ualere debent) placitis eccleſię catholicę: deĩde interꝑtationibus orthodoxorũ patrum, quos diuina benignitas liberaliter inſtruxit literis: illuminauit gratia: ſuffulſit fide: ac bonis ornauit operibus: miraculis deniq́ꝫ declarauit, et fidem eorum ſibi placuiſſe et uitam: quum tuæ diuerſo ſanctiſſimos patres contemnẽs, et ſcurriliter eorum blaſphemans memorias, detrahens quoad

potes

Vtinã hãc modeſtiam ſequeretᷣ Lutherus.

Hęc Luth. exuſſit.

Cur Luth. inuidet cęleſtibus.

potes eorum honoribus, ne splendor et reuerentia tantæ sanctitatis, facem pferret pudendis hęresibus tuis, nullius ingenium probas præter vnius tuum: et quũ manifestam stultitiam pro prudentia, aperte falsam hęresim ꝓ ueritate defẽdas: nihil habes aliud cui prorsus possis inniti, nisi ꝙ uelut Stentor exclamas, scripturã esse pro tua pte satis dilucidam: eosqꝫ omnes qbus aliter unq̃ uisum est, fuisse penitus saxa, truncos, stipites, quãtumuis numerosi fuerint, quantumuis ingenio, quãtumuis ęruditione, quantumuis sanctitatę claruerint. Deniqꝫ uerbis hunc in modũ re pclare gesta: subornas et ꝓpellis rudes ac rebelles rusticos: qui sub euangelicę libertatis

Lutheri mos dispu tandi.

pretextu

pretextu graissentur effrenes, et ꝓ furiosa iactione tua depugnent. Si quis usq; adeo parum ualeret ingenio, ut herere quicq̄ aut dubitare posset: utra potissimum uia foret insistendum, uestra ne ista noua, an trita illa sanctissimorū patrum questionem oēm seruator ipse dissoluit, cum dixit. Ex fructibus eorum cognoscetis eos. Nam de illis dubitat nemo quin boni viri fuerint et inculpatæ vitæ: qui deo seruire ieiunijs, orationibus, et castitate studuerint: quorum scripta omnia spirabant charitatem. De te uero nihilo dubitant magis: quum te uideant in his quæ moliris omnibus, ab inuidia atq; superbia cœpisse, cum ira et maleuolentia progredi

Argumentum insolubile.

atq;

Lutheranę virtutę circulus.

atq; procedere, et inanis gloriæ flatu prouectum, in turpissimam demum libidinem desinere. Itaq; quātumuis hanc doctrinam tuam euangelicæ libertatis ꝑtextu uestias: tametsi mihi satis conscius sim q̄ sit tenuis hęc ęruditio mea: nō est tamen usq; adeo tenuis: uti persuadere possis: ut credam bono te esse proposito: quum assidue spiritum ꝑdicans, totus interim uoluptaris ī carne: quū sic adornas te, uelut exhortaturus orbem ad euangelicæ uitę formulam: deinde cœlebē castitatem dehortaris: quā accurate nobis cōmendat euangelium: et demum abijcis ipse, receptam olim et uoto promissam, ac dedicatam deo castitatem tuam: in quā seruandam

Lutherani spiritus indicia.

omnis

omnis te sacrarum literarum autori=
tas obstringit.

SCRIBIS LVTHERE VE=
hementer pudere te: oculos in nos at=
tollere: quod te tam leuiter passus sis, per
operarios iniquitatis (ut ais) aduer=
sus nos moueri. Verum ego profecto
non paulo magis admiror: quod te non
pudet serio leuare palpebras: et uel in
deum uel hominem quenquam probum
oculos intendere: qui te passus sis in=
stigante diabolo, in eam ingenij leui=
tatem cadere: ut ob carnis ineptias, et
obscœnas libidines, quum frater Augu
stinianus esses, monacham deo di=
catam scelerato compressu uiolaris.
Quid, quod non cõpressisti solum (quale

Lutheri apostasia et impuritas vitæ.

 flagitium

Lutheri flagitium nec ethnicis ferendum.

flagitiũ si designasses olim apud Romanos ethnicos: et illa terram uiuã subijsset: et tu ad mortem usq; uerberibus esses mulctatus) uerum etiam (quod nimio est execrabilius) publice pro uxore nuptijs incestissimis traduxisti: atq; ita palam summo cũ totius mundi stupore, summo per orbem totum opprobrio uestro, summo cum sacrosancti coniugij cõtemptu, summa cũ sanctissimorũ uotorum cõtumelia, per nephas abuteris in quotidianũ prostibulum. Deniq; (quod omniũ est maxime detestandum) cum deberent tam execrandi facinoris pudor et dolor obruere: poenitentiæ loco præ te fers miser impudentem gloriam, tam longe fugiens

Barathrũ sceleris.

implo-

implorationem ueniæ: ut etiam in tui sceleris exemplum passim, pseudoreligiosos alios literis ac libris prouoces. Quamobrem Luthere, quum designes talia: non admodum profecto miramur: quod sanctorum omnium cultui, tam ualde uis esse detractū: quippe quod intelligis, ex illorum honoribus et reuerētia tuorum flagitiorum opprobrium crescere. Nam quisquis eos credit fuisse bonos: idem, necesse est ut sentiat pessimum esse te: qui doctrinæ factisque sanctorum, et doces et facis impudens, tam ex diametro pugnantia. Etenim, quis probare potest fraterculi claustralis matrimonium: qui quidem cuiusque faciat, sanctissimum et eruditissimū patrem

Diluat hoc Lutherus.

 Hiero=

Sanum salubreq; cōsilium.

Hieronymum. Nam is, uouentibus (inquit) non solum nubere, sed etiam uelle damnabile est. Lege Luthere ac relege illius optimi patris epistolam ad monacham lapsam, et ad diaconū item: qui eam uiolauerat: tū ex his et aliorum item sanctissimorū patrum religiosis literis, disce miser te horum potius poenitere scelerum: q̃ editis insanissimis libellis in defensionem criminis inexcusabilis, exemplo pessimo, et scelerato suasu tuo, infoelicissimos damnationis tuæ socios contrahere. Iam istud plane demiror: qui de scripturę peritia te tam improbe passim et importune iactas: quomodo potes tam facile uotum tuū contemnere: quum in ea legas: Si qđ uouisti

Ecclesiastæ. 5.

deo:

deo:ne moreris reddere. Displicet eni deo infidelis promissio. Et item illud: Vouete et reddite domino deo vro. Psalm. 75.

Quid illud? Quum uotum uoueris dño deo tuo: non tardabis reddere, quare requiret illud dñs deus tuus: et si mortuus fueris reputabitur etiã tibi in peccatum. Verũ tu (ut uideo) castitatis et ieiunij, pauptatis et obedientiæ uota sanctissima, numerãda censes inter mosaicæ legis seruiles ceremonias. Nam et mores et libelli tui satis uidentur ostendere, nouæ legis euangelicam libertatem, non in alio (si qs tibi credat) q̃ in libidinis licentia consistere. Cæterum Isaias ppheta, longe sensit aliter. Nam is, In die (inquit) illa (denotãs christianę legis Deutr. 23.

Quæ sit Luthero libertas euãgelica.

Isaiæ. 19.

 tempora

tempora) uota uouebunt domino, et soluent: nimirum significans in euangelicæ legis decursu, uota christianorum plus habitura uirium: et sanctius esse seruanda: q̄ fuissent vnq̄ in lege Mosaica. Cuius rei deus exemplum p̄buit: cum in Ananiam et Saphyrā in pecuniȩ subtracta portiuncula preuaricatum uotum, tam seuere uindicauit. Qua de re, beatus Gregorius tanq̄ te Luthere compellaret ac scortū tuum (neq; enim cōiugium est quo uos estis coniuncti) hunc in modum admonet monachos: Ananias deo pecunias vouerat: quas post uictus ꝑsuasione diaboli, subtraxit: sed qua morte mulctatus est scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit: qui

Actis. 5.

Gregorij verba.

qui eos, quos dederat nummos deo, abstulit: considera quãto periculo in diuino iudicio dignus eris: qui non nummos, sed temetipsum deo omnipotenti, cui te sub monachali habitu deuoueras, subtraxisti. Quid tu Luthere? quid tua illa misera mulier ad hæc? Si peccatum agnosceretis: si uos criminis uestri caperet dolor: etiam si quid interim carnis fragilitate peccaretis: esset tñ spes resipiscentię quemadmodũ in Magdalena fuit ac Dauide, multisq; itidem alijs. Verum nũc quam spem ꝓbes de te: si persistas in defensione criminis: et quod erubescere deberes, impudẽs gloriaris: quũ vitia tua virtutẽ uocas: et aliorum virtutem uocas uicissim uitium: An non

An nõ hic te Luthere compellat beat⁹ Gregorius?

incidis p̄ceps in illam maledictionis uoraginem : quā in tui similibus de=

Isaię. 5. plorat Isaias: cum dicit: Vę qui dicitis bonum malum, et malum bonum, ponētes tenebras lucem, et lucem te= nebras : amarum in dulce, et dulce in amarum. Iam quum scripturas istas omnes floccifacias: quum eas ad tuæ libidinis affectū detorqueas: quū ea= rum sanctissimos interp̄tes contem= nas : et eorundem saluberrimam do= ctrinam reijcias, sanctissima beatorū patrum uita cōprobatas: tum aduer= sus hæc omnia, tuam dūtaxat oppo= nas improbam pertinaciam: et argu= mētis plane brutalibus et furiosis ne= nijs, aduersus uota scurraris, hęresi tā insigni : ut nec maior temere, nec ma= nifestior

nifestior audita sit: tñ precaris deum: ne meas aures occupari sinat pestilentibus sirenũ uocibus: quae nihil aliud norunt: q̃ clamare Lutherum esse haereticũ: quum ego nullã audiam (hac sane parte) magis sonoram sirena: q̃ libellos tuos: quippe qui meis auribus nihil occlamant aliud: q̃ Lutherũ esse hereticũ, usq; adeo, ut certe uehementer mirer: qua fronte possis apud me iactare te nihil aliud docere q̃ fide Iesu christi filij dei pro nobis passi et suscitati, saluos fieri oportere, tum super hoc fundamentum edificare postea, charitatem erga proximum, et obediẽtiam erga politicos magistratus, et crucifixionẽ corporis peccati.

Q̃ prudẽs et sancta precatio.

Sic scilicet docuit suos in Germania rusticos.

VTINAM Luthere, hæc tua uerba tam uera forent: q̃ falsa esse cognosco. Nam quæso quo modo super fidem ędificas charitatem: quũ solam fidem doces ad salutem, sine bonis operibus sufficere. Etenim, q̃q̃ in eo libro quo debaccharis in me (quũ sic urgebat pudor: ut te pigeret iam ea de re quicq̃ audire amplius) imputasti mihi tuorum uerborum calumniam: tamen non solũ nihil omnino ad tua ipsius uerba respondisti: quę nos tibi inter sacramentorum assertiones obiecimus: quibus illa tam detestanda hæresi sic te ligatum constrinximus: ut nulla uia posses elabi: uerum etiã homo pudens et prudens idem dixisti denuo eo ipso in libro: in

Insignis Lutheri sed vsitata impudentia.

quo

quo falſo quereris, id tibi per calum-
niam falſo exprobratum prius. Sic
enim ſcribis: Sacrilegium eſt et impie
tas: uelle placere deo per opera et non
per ſolam fidem. Quę uerba non mi-
nus aperta ſunt: q̃ quę prius tibi ſcri-
pta ſunt in Babilonica: quum hũc in
modũ ſcripſiſti: Ita uides q̃ diues ſit
homo chriſtianus, ſiue baptiſatus: q
etiam uolens non poteſt perdere ſa-
lutem ſuam, quãtiſcunq; peccatis: ni-
ſi nolit credere. Nulla enim peccata
eum poſſunt damnare: niſi ſola incre-
dulitas. Cætera omnia, ſi redeat uel
ſtet fides in promiſſionem diuinam
baptiſato factam in momẽto abſor-
bentur per eandem fidem.

Verba Lutheri in libro aduerſus regem.

Verba Lutheri in Babilonica.

HAEC TVA verba, tam manifeſte

quid

Dic aliquã Luthere colorem.

Galat. 5.

Corin. 13.

Actis. 10.

quid sentis indicant, ut nec ullã poscant nec admittant glossulam. Neq enim color ullus affingi potest: quin contra christi uerba, Angusta est uia, quæ ducit ad cœlum, tu cum euãgelica libertate tua, latam nobis ac facilem sternis illuc: quo tibi leue vulgus concilies: docẽs satis ad salutem fore: si qs dei tantum promissionẽ credat, absq ullo bonorum operum labore. Quod genus fidei longe abest a diui Pauli sententia fidem tradentis quę p dilectionẽ operatur. Cui astipulatur et illud: Si estis in fide, ipsi uos probate. Quæ pbatio, nisi p opera bona qui fiet? Etenim q operatur iusticiã, acceptus est deo. Quin et beatus Ioannes euangelista, aduersus seductores

res eiusmodi: qui populū inani ociosa et mortua fide decipiunt, Filioli, inquit, nemo vos seducat: ꝗ facit iusticiam iustus est, Certe Luthere, ex tua forma credere, absq; fructu bonorū operum, et in uitiorū uolutabro magna cū securitate uiuere, fretum dumtaxat ista spe superba et nimis arroganti fiducia, ꝙ sola fides tot obstinatorum scelerū colluuiem absorbeat: fides est haud dubie deterior diabolica. Nam (ut diuus inquit Iacobus) Tu credis ꝙ vnus est deus, et dęmones credunt et contremiscunt: in hoc te minus mali sunt: quia tu nō times. An non hoc tibi nominatim Luther locutus uidetur Apostolus: qui ꝑ hęresim hāc tuam: qua solam fidem sufficere

1. Ioan. 3.

Lutheri fides cuiusmodi sit.

Iacobi. 2.

Lutherus omnē dei timorem tollit.

ficere contendis ad salutem: oēm dei timorem postergas? Etenim cum dicis, tam diuitem esse baptizatum: ut salutem suam etiam si uelit quãtumuis obrutus sceleribus: tñ non possit perdere nisi nolit credere: statim profecto consequitur superuacaneū esse timorem omnem dei: siue qui ab eius iudicio iustissimo et horrēdis inferorum cruciatibus elicitur: quo timoris genere stimulati uirtutem uersus iter arripimus: siue qui ex eo colligitur: ꝙ quem adamamus ut patrem: ut filij timemus offendere. Nam quorsum opus est metū, rem amaram et molestam adiungere: si sola seruare potest hoīem, suauis et iucunda credulitas. Quorsum nos, aut dei timore aut gehennæ

hēnæ terrore torquemus: ſi nuda ſuf=
ficit fides oĩbus exuta moleſtijs? Et
ꝓfecto Luther, quũ inter aſſertiones
tuas, oẽm timorem damnationis et
inferorũ, a preparatione pœnitentiæ
ſemoues, iubens ut eam ſibi ſolo pro=
curent amore: facis tu quidẽ hac in re
magnã peccatoribus iniuriam: ꝗbus
uideri ſtudes tenero quodam fauore
miſericors. Nam illis interim id labo=
ras tollere: quod deus optimus ordi=
nauit, tanꝙ̃ p̃cipuum quoddam me=
dium: per quod proficeretur in amo=
rem: qui nec ipſe ꝓfecto (dum in hac
peregrinatione uiuit̃) ſatis tutus eſt:
quum abſq; timore nimium ſecurus
eſt. Nam ſi non in timore domini te= Eccleſia=
nueris te inſtanter (inquit) ſcriptura ſtici. 27.
cito

cito ſubuertetur domus tua? Etenim
ꝗ ſacras ſcrutatur literas: nõ vna tan-
tũ uia peccatores uidebit attractos,
ſed plurimis : atq; in his illo etiam
ipſo timore ſeruili, omnibus tamen
ad vnum finem tendentibus : nempe
reſipiſcentiam uitæ : ſine quibus me-
dijs peccator non ſtatim ſemꝑ attin-
git illam ſalutis effectricẽ charitatem.
Quamobrem, quod aliud conſilium
poſſis peccatoribus dare deterius : q̃
quo ſuades ut ea fugiãt media: ꝑ quæ
a vitijs auulſi fœliciter traherẽtur ad
deũ. At nec alia ferme uia ſæpius tra-
himur : nec initio certe fortius : q̃ illo
timore: quem incutit : horror inferni:
quod ipſum fuit in cauſa: ut hunc ter-
rorem, clęmentiſſimus oĩm Chriſtus
ob ocu-

ob oculos poneret ipſis etiã Apoſto=
lis:cum dixit: Timete eum:qui cũ oc= Lucæ.12.
ciderit habet poteſtatẽ mittere in ge=
hennam,ne quis eamrem putet nihil
habere momenti miſeris peccatori=
bus:nec ad huc tam pœnitentibus q̃
pœnitentiam meditãtibus. Quibus, Eccleſiaſtici.1.
quid poteſt eſſe ſalubrius q̃ timor? q
(ut ait ſcriptura) peccatũ expellit:et q
ſine timore eſt:nõ poterit iuſtificari.
Et tu timorẽ iudicij et pœnarum nõ
tm̃ ſtudes auferre contritioni (quum
ſit ille, uia tritiſſima: qua peccati la=
queos fugimus) uerum etiã quo ſecu=
tius immoremur uitijs, freti fiducia
fidei, metum omnẽ prorſus labores
tollere ab amore dei:quum cõtra ſcri=
ptura dicat: Timor domini initium Eccleſiaſtici.25.

Ecclesiastici.27. dilectionis: imo (quod supra dixi) minetur etiã: quod si non in timore domini tenueris te instanter: cito subuertetur domus tua. Sed nec illud scriptura tacet, quantam uim timor habet ad fi-

Ecclesia.2. dem, Qui timent (inquit) dominum non erunt incteduli uerbo illius: qui timẽt inquirent quę beneplacita sunt ei. Quid, quod a timore sapientiam quoque docet auspicandam. Nam in-

Ecclesiastici.1. itium (inquit) sapientiæ timor dñi. Ita uides, ut timorem (cui tu tantum detrahis) literę sacræ, quibus tantum te deferre simulas, non sapientiæ tantum et fidei, sed (dum peregrinamur in uia) etiam amori coniungit, et certe non immerito. Nam qui timore iudicij fugere cępit, atque horrere peccatum

tum(quod vnum a deo mentem eius auerterat)necesse est magis reddatur idoneus: qui et amet deum, et redametur a deo. Eam ob rem, timoris tã necessarij, Propheta conspiciens utilitatem: eum in se nõ mitti solum: sed et incuti fortiter, et cum doloris sensu uibrari precatus est. Confige(inquit) in timore tuo carnes meas: a iudicijs enim tuis timui. Et quorsum uoluisset nos deus admonere tartari: et inferni cruciatu terrere: nisi ut eius cruciatus timor: chami freniq; loco foret: quibus hoïes a peccato reflecteret: reflexos ad se retraheret: retractos in charitate, et suo fauore dirigeret. Psalm.118.

Quamobrem, quũ sit apertissimum. hunc te timorẽ tollere: et opera bona

palam oppugnare: tum in pœniten-
tibus satisfactionem contemnere: q̃
impudenter facis: quum scribis te su-
per fidem edificare charitatē: quando
nos aperte probauimus idq; tuis ip-
sius uerbis omnino nihil ambiguis:
nihil te fidei tuæ superstruere præter
opera mala: dum doces absq; bonis
operibus fidē solum sufficere: et ope-
ra bona contemnis, magnus author
absq; metu quidlibet audendi male:
dum scelera cuncta promittis in mo-
mento ꝓtinus absorbenda ꝑ fidem:
præsertim ut tu fidem definis: quum
scribis ꝙ esse nullo modo potest nisi
sit uiuax quædam, et indubitata opi-
nio: qua homo certus est supra oēm
certitudinem se placere deo: se deum
habere

habere propitium: et ignoscentem in omnibus: quæ fecerit aut gesserit. Quibus uerbis, indicis profecto nimis arrogantẽ fidem suadens ut homo peccator sibi sic blandiatur: uti se non solum habeat de diuino fauore certissimum, sed certum etiam apud deum esse se in fauore tam eximio: ut uelut unicum dei delitium, quicquid designarit flagitij: deum nõ possit offendere: tanq̃ deus promiserit, propt vnius credulitatis meritum impunitatem peccatorum omnium Ideo nimirum, ꝙ (ut scribis in Babilonica) omnia protinus in momento fides absorbet scelera. Sed hæc superba et ociosa fides, quantum sola soli placet tibi: tantum displicuit uetustis olim

Babilonica Lutheri.

Verba diui Iſodori.

patribus. Itaqꝫ beatus Iſodorus fruſtra, inquit, ſibi de ſola fide blanditur: qui bonis moribus non utatur.

Auguſti.

Idem ſcribit diuus Auguſtinus, uelut occaſione captata ex etymologia uocabuli: Fides, inquit, appellata eſt ab eo quod fit: duæ ſyllabæ ſonãt quum dicitur fides, prima a facto ſecunda a dicto. Interrogo te igitur utrum credas, dicis credo: fac quod dicis et fides eſt. Sed quid tibi uerba patroni quondã tui: a quo nũc turpiter deſciuiſti trãſfuga? Quid cuiuſq̃ veterum, quos omnes floccifaciens, audes contendere, nullam eſſe ad fidem uiam aliam, imo nullam aliam omnino fidem eſſe, niſi quam falſo definis ipſe, quam et ſi perinde uelis accipi tanq̃

ſit

ſit formata charitate: nunq̃ tñ apud orthodoxę fidei peritos, id potes obtinere: quum tuã fidem facias et bonorum operum tam negligentem, et tam facile abſorbentem ſcelera: ut ſceleratis nebulonibus indulgeat flagitioſæ uitæ ſupinam ſecuritatẽ. Nam contra, beatus Apoſtolus eam cenſet in adultis fidem ueram: quæ per dilectionẽ operatur. Et diuus Ioannes: Qui diligit, inquit, deum mandata eius habet et ſeruat ea. Ita ut utriuſq; ſententia, alterius de fide, alterius de dilectiõe neceſſario declinare debeas a malo: et operari bonum: nec in ocioſa illa et arrogãti fide quieſcere: qua te certum fingis, ſuper omnem certitudinẽ, te placere deo: eumq; uel appro-

Galat. 5.

Ioan. 14.

bare uel ignoſcere quicquid omnino facis. Quod ſi uerum eſſet, bonus ille deoq; teſte, uir tam rectus Iob, ut ſimilis ei non eſſet in terra, non tã fuiſ-
Iob. 9. ſet meticuloſus: ut diceret: Verebar omnia opera mea, ſciens q non parceres delinquenti.

IAM QVVM ſcribis, fidem oportere uiuacẽ eſſe fateor: ſed uiuax eſſe ſine dilectione non poteſt: nec diligit
Ioan. 14. (ut ait euangeliſta) qui dei mandata non ſeruat: nec mandata ſeruat adultus: q non in bonis laborat operibus. Conſequitur igitur ut tua fides, quæ opera bona contemnit, uiuax eſſe nõ poſſit: ſed plane ſit fides eiuſmodi: qualem Iacobus reprehendit apoſto-
Iacobi. 2. lus: quum dixit: Fides ſine operibus

mortua

mortua eſt. Ad hęc, ſi uerum ſit illud:
quod in ſermonibus de præceptis af=
firmas ipſe: pręcepta dei, nonum prę
ſertim ac decimum a quantumlibet
etiam ſancto, nullo modo poſſe ſer=
uari: cōtra q̃ ſentire uidetur chriſtus:
quum dicit. Iugum meum ſuaue eſt
et onus meū leue: nec diligatur deus
niſi p̄cepta ſeruentur: nec in fide uita
ſit niſi cum dilectione iungatur: an
non uides, ex tuis uerbis eo rurſus re=
dire ſermonem: ut fides, quā eſſe ui=
uacem uis, uiuax eſſe non poſſit. Ve=
rum iſta quum ſcribis, ſatis oſtendis
aperte: quo tendis: neq; enim ſinunt
quemq̄ libelli tui dubitare: quin ho=
rum proponas et cōtendas alterum:
nempe, ut aut ꝑſuadeas periculoſam

Hoc dicit Lutherus in quodam ſermone habito ad populum, germanica lingua.

Mathęi. II.

et arrogantem fidem: cuius quisque fiducia fretus: ferietur ab operibus bonis: et fidem faciat stimulum peccandi securius, credens uidelicet eam solam cuncta semel absorpturã scelera, quantũuis immania. Aduersus quod genus fidei (si fides appellari potest, tam immẽsa superbia) fortiter exclamat scriptura sancta: O præsumptio nequissima, unde creata es: aut ideo certe fidem (quam rem uerbis inuestis) in tam sublime punctum subleuas: quo uel pauci possint, uel nemo conscendere: ut vulgus hominum in diuersum trudas uitium: nempe desperationẽ consequendæ salutis et fidei: quæ desperatio, quum semel radices egerit, omissa prorsus bene uiuendi

Ecclesiastici. 37.

cura,

cura, prorumpit in omnẽ libidinem:
quemadmodum ſcribit Apoſtolus:
Deſperãtes, ſemetipſos tradiderunt Ephe. 4.
impudicitiæ, in operationem omnis
immunditię: cui ſentẽtiæ ſubſcribit et
illud: quod habetur apud Iob: Non Iob. 15.
credat fruſtra errore deceptus, ꝙ ali-
quo p̃cio redimendus ſit, Quamobrẽ
ſatis euidenter liquet: peſſimam eſſe
doctrinã tuam: qui mediũ omne diſ-
fugiẽs, nullã relinquis ꝓmiſſionis fi-
dẽ, niſi aut eam: quã malã eſſe, uideat
cęcus: aut eam: quã uix attingat ange
lus. Nec aliud utraqꝫ uia ꝓcures, q̃ ut
uel optẽtę fidei ſecuritas, uel optinen
dę deſperatio p̃cipitet hoĩes in flagi-
cioſæ uitæ licentiã: quã ſolam p̃textu
libertatis euãgelicæ laboras ĩuehere:
nec

nec aliam charitatem edificas· sup fi=
dem tuã. Nam q̃ te super fidẽ scribis
edificare, obediẽtiam erga politicos
magistratus : cui nõ et impudens ui=
detur et ridiculum: quũ nemo nesciat
q̃ obstinate doceas, neminẽ christia=
num humanis ullis obligari legibus:
quarum, magistratus ministri sunt:
quum omnia cõtemnas sacrosancta
concilia: qua in hæresi tam obstinate
progressus es: ut simul cum alijs de=
testandis hæreticis, sacrosanctos ca=
nones, palam cũ irrisione combusse=
ris: et tuis inhortationibus ĩcitati ru=
stici, globatim rebellarunt aduersus
magistratus, in miserabilem cladem
suam indelebilem, et infamiã tuam.
Præterea quo pacto posses (si q̃s pu=
dor

Super hoc citetur te=stis totus orbis.

dor esset (predicare: q sup fidem edi=
ficas crucifixionem corporis peccati:
quum super mortuam fidem, edifices
negligentiam orationum, festorum
cõtemptum, ieiuniorum neglectum,
castitatis exiliũ, et deniq; ferme om=
nia: quibus christiani, partim ipsius
christi præcepto, partim ecclesiæ ca=
tholicæ consensu, peccati corpus so=
lent crucifigere. Ad hæc, quo pacto
nõ pudet dicere q doces et hortaris:
ut peccati corpus crucifigant homi=
nes: quũ tam obstinate doceas illam
detestandam hęresim: q nemo facul=
tatem habet aut libertatem uolunta=
tis: qua boni quicq̃ possit efficere.
Nam qs, aut studebit, aliquid facere
bene: aut curabit, qd designet male:
qui

Vide, vt nihil secũ sentiens scribat. Luther.

qui quidem sibi semel penitus psua-
serit: se, ut aliquid faciat boni, neque ex
se sufficere, neque cū gratia dei coope-
rari, aut aliquid prorsus agere, neq
maleficium quod ab ipso fiat, ipsius
esse: ut in quo, nihil omnino sua spon
te perficiat, sed in quo producat om-
nia diuinæ uoluntatis æterna, et nul-
li mutanda necessitas: quam ipse nec
promouere possit: nec impedire. Hæc
hæresis, omniū quæ unq̄ sunt exortę
scelestissima, et atrocissime blasphe
mans iusticiam dei, radix ipsa uide-
tur: ex qua pullulant uniuersa scelera:
quibus tam numerosis q̄ nocentissi-
mis, uestra grassatur factio: quorum
scelera tam audacia, ne quid trepidēt
impietatis conscientia, sollicite labo-
ras ar-

raſ armare excuſatione decreti diuini, inęluctabili neceſſitate. Quam falſiſſimam opinionē, ueſtire et fucare conaris locis quibuſdam ſcripturę, partim per ſe obſcuris, partim aperte detortis per te: quibuſdam etiam in diuerſum ſatis clare facientibus: quas ipſe nihilominus impudens, ꝑ te clamas eſſe clariſſima. Qua in re, ſi quid aut mentis haberes, aut frōtis, admirarer temeritatem tuam: qui tā abſurdam hęreſim prędicare ſuſtineas, aduerſus tot ſanctorum ſententias: aduerſus ætatum omniū totius eccleſię catholicę conſenſū, aduerſus innumera ſacrarū literarum loca tam aperta, clara, dilucida: ut in diuerſam partem nullum colorem poſſint admittere:

quorum

quorum quum tam passim scateant: incassum multa cõmemorem: unus aut alter exempli causa suffecerit.

Nam quid apertius esse potest: q̃ hęc

Deutr.30. uerba planissima: Proposui uobis uitam et mortem: benedictionẽ et maledictionem: ęlige ergo uitam, ut et tu uiuas et semen tuũ. Quæso te, quo pacto datur ęlectio: si negatur libertas? Quomodo cum necessitate consistit electio? Eodem modo, quum ex dei persona, bonũ et malum, pœnam et premium, in electione ponẽtis humanæ uolũtatis, aperte dictũ est ho-

Ecclesiastici.15. mini: Apposuit tibi aquam et ignem, ad qđ uolueris porrige manũ tuam.

Ibidem. Tum id similiter: Ante hoĩem uita et mors: quod placuerit ei dabitur illi.

Quid

Quid hic sibi uult uoluntas: quid ma-
nus porrectio: si nullam habet arbi-
trij libertatē? Quorsum Ioannes ba- Mathei .3.
ptista, Iudæos hortatus est: ut agerēt
pœnitentiā? Quorsum Christus adul Ioan. 8.
teram iussit, ne peccaret amplius?
Quorsum iussit omnes: ut eius man-
data seruarent: si nec p se seruare pos-
sent: nec illius adiuti gratia, quicq̄ ad
ea seruanda cooperari? Quum deus Ecclesia-
hominibus diceret: bonū et malum stici. 15.
in ipsorum manu positum: uerum ne
dixit illis an falsum? Si falsum dixisse
contendas: iam omnibus eius pro-
missionibus aufers fidem: in qua so-
la contendis: salutem nostram consi-
stere: contra uero, si uerum dixisse fa-
tearis: tum te necesse est fatearis fal-

 sum

ſum dicere: quum doces aperte con=
trarium. Quamobrem, hac in cauſa,
nihil aliud in quæſtionem uenit: q̃
utrum Chriſto credendum ſit an tibi:
niſi forte contendas (ut nihil omnino
tam abſurdum fingi poteſt: quod ſi
urgearis paululũ: nõ ſis paratus aſſe=
rere) deũ illa ioco dixiſſe omnia. Sed
neq; iſtud in illius maieſtatis graui=
tatem cõuenit: et hac in re mire locu=
tus eſt ſerio: cum illis arbitrij liberta=
tem oſtenderet: uelut iuſti ſupplicij
cauſam unicam: ſi cõtra facere q̃ præ=
cepiſſet auderẽt: nimirũ teſtatus in=
culpatam iuſticiam ſuam: ne quis de
ſua clementia conciperet opinionem
tam impiam: ut id ſibi perſuadeat:
quod tu nũc paſſim prędicas: mitiſſi=
mum

mum illud numē natura esse tam ty-
rānicum, ut qui nihil meruisset mali:
eū tam atroci, tam intermino miserū
torqueret supplicio, dumtaxat exple-
turum crudelem torquēdi libidinem.
Quamobrem, quum tam alte cecide-
ris in puteum, tam pestilentis hære-
seos: ut id sustineas cogitare de deo,
quod nemo bonus animū possit in-
ducere: ut nō modo de homine quoq̄
bono, sed nec mediocriter malo per-
suadeat sibi: nihil aliud probationis
requirendum puto: q̄ caduca sint edi-
ficia: quæ tu superstruis super funda-
mentum fluxile, tam infidelis fidei.
Nec eo tamen consilio hæresas istas
tuas attigi: q eas disputare decreue-
rim: nā et tales esse cognosce: ut con-

Quantum impietatis contineat Lutheri dogma de libero arbitrio.

tra quanq̃ posset afferri, non quantum unas literas, sed quãtum aliquot iusta uolumina possit implere; et iam olim tam aperte reuictæ sunt: tam iuste passim damnatæ sunt bonis ac pijs oĩbus: auditu tam absurdæ sunt: ut amplius disputari non debeant: tãtum abest ut debeant credi: etiamsi si angelus de celo predicaret eas: tam longe dissonas euãgelio et fidei: quã Christus tot ætates docuit ecclesiam suam. Qz si, q̃ sunt indubiæ cõtra te: tam essent controuersæ et dubitabiles: iam olim tamen, mihi certum est nihil disputare tecum: quãdoquidem sum expertus: q̃ prorsus omissa ratione, totus uertaris in scurrilia iurgia. Quo ex tempore (id quod seruabo) statui

Prudens consilium illustrissimi principis.

statum, quod ad disceptationes atti- net, deploratum istud ingeniũ tuum improbitati suæ relinquere. Quãq̃ alios non defuisse uideo: qui et ex Anglia et alijs ex locis aliquot, ad ea quæ in me scripsisti responderint: aliqui etiã te ex meritis tuis ornarint: et tuis te tractarint artibus: nisi q̃ rationẽ ad- miscuere cõuitijs: quibus tu solis dis- putas. Eorum nemini quicq̃ adhuc respondes, nõ taciturus haud dubie tam diu: nisi toties tã aperte uictum, tandem oppressisset pudor: quem, si quando rursus uicerit impudẽtia: ex ijsdem aliquis opinor existet, qui tibi te depingat denuo. Ego certe neq; tibi scribam amplius: neq; nunc scri- psissem quicq̃: nisi tuarum me litera-

Rex cur Luthero. responde- rit.

rum permouisset subdolū consilium: quo laboras ut credant tui, me iam cœpisse partibus tuis fauere. Quam in rem, responsum retulissem breue: neq; tuarū hęresum quicq̃ attigissem nominatim: si non impudenter asseruisses, nihil aliud te docere: q̃ in fide Iesu Christi, homines oportere saluos fieri: tum fidei te superedificare charitatem erga proximos, obedientiam erga politicos magistratus, et crucifixionē corporis peccati. Siquidem, ista tua tam effrons impudētia me coegit, unum aut alterum ut proferrem, tam preclarorū dogmatum, quæ facile quisq̃ uideat, lōge alterius esse generis, q̃ eorum quicq̃ sit, quæ te tam falso iactas sola p̄dicare. Nec

interim

interim tamen quicq̃ attigi cæterarũ hæresum tuarum cumulum, quę tam pudendam impudentiam uanitatis tuæ redarguunt. Nam quum aperte scribis aduersus sacramenta Christi, quũ coelibem castitatem damnas in sacerdotibus, quũ sacros omnes ordines deijcis, quum panis substantiã Christi corpori coniungis, quũ scurraris in missæ sacrosanctã canonem, quum fęminas iubes audire cõfessiones, et ijsdem sacramentorũ omnium administrationem committis: quum eas iubes conficere corpus Christi, quum tam parum interesse censes: inter intemeratam Christi matrem et impudicam meretricem tuam, quum sanctissimã Christi crucem blasphemas,

Catalogus aliquot dogmatũ Lutheri.

mas,quum doces nullum eſſe purga-
torium,ſed animas omnes dormitu-
ras in iudicij diem, ſpem proponens
diu differendi ſupplicij : quo ſecurius
peccēt improbi : quum hæc(inq̃) do-
ceas, et mille pudendas hæreſes præ-
terea : non te pudet ſcribere : ꝙ nihil
doces aliud q̃ hominem oportere ſer-
uari per fidem Ieſu chriſti:quando re
uera nihil moliris aliud : q̃ ut Chriſti
Veri ſimillimum. fidem penitus poſſis extinguere:qui
ſi ueniſſet ea docturus,quæ nunc do-
ces tu : ueniſſet profecto non auoca-
turus homines a malo : nec fuiſſet (ꝙ
erat)doctor uirtutum : ſed manifeſte
patronus uitiorum: a quo q̃ lõge ab-
fuerint :ſatis inſigne documētum de-
dit : quũ tam immane ſuppliciũ per-

tulit

tulit in crucē: quo nos a peccatorum pœna redimeret. Quo pacto patitur (si quis inest) pudor, ut talia scribas ad me, conscius in libris tuis, hæreses istas impias, non modo me legisse, uerum etiam doctissimorū uirorum iudicio multas reuicisse. Quæ, quum ita se habeant: mirum tamen est ui-dere quanta cum impudentia recur-ras, nunc audiri saltē postulans (tanq̄ hactenus nunq̄ fuisses auditus) et te mirari simulans, cur damnari debeas: qui nec conuictus adhuc sis, nec au-ditus. Nunq̄ ne Luther auditus es, apud eximium patrem, Cardinalem sancti Sixti, legatū summi pontificis in Germania? Nunq̄ ne p̄bita publi-ce disputandi licētia, adhibitis etiam notarijs,

Age, dic Luthere colorem.

Lutherus quoties auditus, tamen au-ditum se nondum, dicit.

notariis, auditus es in Saxonia? An nō libellis impiis et blasphemis usquequaque sparsis, et hæresum tuarū contagium pestilens, longe lateque deferentibus, plus satis auditus es per totum orbem: et tamen quæri non pudet, nondum esse auditum: sed damnatum esse nullius mali conuictum. Certe quod ad damnationē attinet, licebit securus obdormias: si iure damnari non potes nisi sic reuictus ante: ut ipse te uictum fatearis: cæterum re uera satis sæpe cōuictus es, et ab aliis nōnullis eruditissimis uiris: et (q̄ non solum doctissimi quique testantur: sed et sacrosancta sedes apostolica iudicauit) a nobis. Quod, q̄q̄ præ superbia non dignaris agnoscere: tamen

Hoc vt neget Luther, tamē omnes sciunt.

ipsa

ipsa re satis fateris et ipse: quum nihil
hactenus præter scurriles nenias: qđ
respondere posses, inuenisti. Ego Lu=
there, etiam si nihil earum rerum cal=
lerem: quarum tu damnatus es: tamē
quin iuste damnatus esses, dubitare
profecto non possem: quum te dam=
nasse uideam pontificem ipsum sum=
mum, cū toto Reuerendissimorū car=
dinalium collegio: quorum iusticiam
et æquitatē nemo bonus habere de=
bet suspectam, propter scurriles cla=
mores, improbe debacchantis frater=
culi, sua damnatione infrēdentis: prę=
sertim: qui sit eiusmodi, cui ratio mi=
nus satisfaciat: quem nulla mouet au=
toritas: qui nemini quicq̄ credit præ=
terq̄ soli sibi: cui uni credit in oībus.

contra

Prouerb.3.

Prou.26.

Strophæ Lutheri.

contra sapientis cõsilium: qui scribit: Ne sis sapiens apud temetipsum: quod genus hominum, q̃ deploratæ sit conditionis uide: Vidisti (inquit) hominem sapientem sibi uideri, magis illo, spem habebit insipiens. Iam quum hæresum tuarũ plerasq; damnatas esse uiderem, inclytarum scholarum consensu quare deberem tot et tantorum uirorum suspectum habere iudicium: etiam si ipse (quod dixi) de re quam iudicassent, omnino nihil intelligerem: præsertim, quum in illis esset famigeratissima schola Parisiorum, cuius iudicio, quondam ipse te staturum ꝓmiseras. Cæterum postquam intelligeres tã manifestarios esse errores tuos: ut nemo bonus esset ac

pius

pius usq̃. in cuius iudicio spē possis reponere. In conuentu VVormacensi (ubi te pleno procerũ senatu damnauit Cæsar) ad disceptandum quidem obtulisti te: sed ea quæ disputarentur cuiusq̃ iudicio submittere (qui q̃ recte contra ne dissereres, posset ferre sententiam (id uero ꝑtinacissime pernegasti: Nunc quum te uideam, hoc te pacto gerere: ut nec in alios iudices cōsentias: nec illis ipsis obedias: quibus obtemperare ꝓmiseras: nec Cæsareæ maiestatis iudicio deferas: quũ tot eruditissimos uiros haberet ĩ consilio: nec reuereare quicq̃. et apostolicę sedis et collegij sacrosancti sentenciam: sed improbus irrisor appelles ad proximum generale concilium.

nec

nec tamen simpliciter proximum: sed adiecto cuniculo per quod possis effugere, nempe quod proxime cōgregatum esse cōtingeret in spiritu sancto: ut in quocunque esses damnatus: ibi negares fuisse spiritum sanctum: et tamen paulo post, generalia concilia omnia contemnere, ne quis dubitare posset nulli te tandem prorsus pariturum: quum hoc, inquam, pacto te gereres: quomodo potuisset iudiciū in te redditum mihi esse suspectum, etiam si de tota re nihil aut intellexissem, aut audissem aliud. Nunc uero quum res tuæ quales sunt, tales ipse cognoscam, nempe apertas et indubitatas hæreses: cuiusmodi aliquot commemoraui tibi, quemadmodum

Quàm luculenter aperiū tur Lutheri mores.

tu te

tu te mirari fingis hactenus auditi non posse: ita nos contra multo mi-ramur magis: et istud te posse dicere, et quenq̃ inuentum esse: qui te quicq̃ audire dignetur: tanq̃ satis causæ sit, unius fraterculi peruicax impuden-tia: cur nunc tandem oporteat dubi-tare: an ea demum uera sint, quę pro articulis fidei tota credit: et ānos am-plius mille quingētos perpetuo cre-didit, ecclesia christi catholica: quem-admodū euidēter liquet ex doctrina christi, et sanctis eius apostolis, nec-non multis alijs beatissimis ecclesiæ doctoribus: quorū alius alio tēpore locoq; scribens, oēs fuere eadem fide cōcordes a Christo nato passoq;, usq; ad inauspicatam prędicationē tuam.

Quorum

Quorum ſanctiſſimorum patrum, et in ſcriptura ſacra certiſſimorū interpretum: quum tu ſcripta contemnas, non uideo cauſæ quicq̄ : cur poſtulare debeas: aut quid fructus nobis tua ſcripta poſſint afferre, ſanctiſſimorū uirorum omnium, tot ętatibus comprobatæ doctrinæ, tam ex diametro contraria: Quamobrem quum ſcribis haud parui fructus, magnā ſpem euangelio et gloriæ dei portendi: ſi tibi libera facultas detur ad nos ſcribendi de negotio euangelij : oporteret tamen profecto te, quicquid hactenus texuiſti retexere, et longe diuerſa ſcribere iſtis ferme oībus : quæ uel hucuſq; abs te ſcripta ſunt : uel ex literis ad me tuis uideris eſſe: ſcripturus,

rus,

rus, Nam ex his, quæ ad hunc usqꝫ
diē ſcripſiſti, adeo nihil fructus con-
ſecutum eſt euangelium chriſti, ut et
oris tui tam venenati peſtilenti flatu,
multum ei pulcherrimi fructus inte-
rierit: et ſpecioſiſſima gemma: perq̃
numeroſa perierit: quæ matutuerat:
in dulciſſimum fructum: niſi talis ir-
repens conuoluulus eroſiſſet.

IAM, Q TIBI SCVRRA-
ri libet in eccleſiam Romanam, et cle-
ricos, mihi certe non eſt conſilium ea
de re multum diſceptare cum frater-
culo. Cæterum qualeſquales illi ſunt:
ipſe cuiuſmodi ſis profecto ſatis in-
dicas. Sed quando temet haberi uis
tam exactum euangeliſtam: feceris

 aliquanto

aliquanto rectius: si prius ex euangelio didiceris, ex oculo tuo trabē tollere: q̃ festucam in alieno deprehenderet: tum si diligenter expendis ex his: qui per inuidiā et maliciam murmurabant in Mosen: et in Dauidem iaciebant conuitia: quis illos maneat exitus: qui in eos contumeliosi sunt: quibus cum reuerentia debent obedire. Tum ut id perdiscas etiam: si mutare non nihil ecclesia uideretur: temperandum tamē cauendumq; tibi, ne tam improbe sis audax, ut arrogantet eam tentes attingere, et tuis digitis curuis et conspurcatis regere, ne te deus ita ciuilitatem doceat: et officiū ostendat tuum: quemadmodum olim docuit eum, qui præter fas ausus

Math. 7.

Cape hinc Luthere exemplū.

ausus est manum archæ fœderis la= 2. Reg. 6.
bascenti supponere. Quanq̃ haud dubie (tametsi te libido subit debacchandi scurriliter in Romanam curiam) tua tamen et doctrina simul, et uita satis reddunt perspicuum: q̃ si tam esset mala q̃ fingis: tibi displicere non posset. Etenim quando tibi pessimi quiq; apostatæ, qui contempto uoto, et reiecta meliore uita, deserto spiritali studio, totos se carnis uoluptati deuouerit, ueniũt acceptissimi: contraq;, uiri boni et studiosi pietatis, passim e suis edibus, ubi in oratione, ieiunijs, et castitate delegerant, diuino cultui totam uitam impẽdere, per te quotidie, perq; improbam factionem tuam, crudeliter extruduntur

Sic Lutherus crucifigit corpus peccati.

truduntur et templum quoq; sanctis-simum, honestissimo uirginei chori contubernio destitutum, scortatoribus impuris, et spurcissimis prostibulis relinquitur prophanandum. An non istud institutum tuum, satis superq; declarat, neminem tibi odio esse quia nequam sit: sed eum tibi uere esse inuisum: quisquis fuerit probus, quisquis uirtuti deditus, hoc est instituto tuo doctrinæq; contrarius? Nec ob aliud certe magis obmurmuras aduersum apostolicam sedem: q̃ q; ab ea uides et indignaris, damnatas esse tam impias hæreses tuas: ut illa tibi non absurde responderit:

Exodi .16. Nec cõtra nos est murmur tuum, sed contra dominum: tum in Christum,

cuius

cuius uicem gerit, suspiciens, aduersus improbam superbiam tuam clemēter exaudita, clamarit: Præsumentes de se, et de sua uirtute gloriantes humilias. Neq; enim quisq̄ fere natus est unq̄: qui sibi tam multum tribuat: quū iure tam parum debeat, q̄ ipse tribuas tibi. Qui, si tam uere saperes: q̄ tua tibi philautia persuadet: nō ita te comparasses: ut correptus a pōtifice, murmurare potius: q̄ emendari statuisses. Vir prudens (inquit scriptura) et disciplinatus non murmurabit correptus. Vereor haud dubie: ne breui sensurus sis (dū tibi tam impense places, et sapiēs uideris oculis tuis) illud in te cōpetere qđ Apostolus dixit in philosophos Ethni-

Judith. 6.

Ecclesiastici. 10.

Roma. 16. cos: Euanuerunt in cogitationibus
suis: obscuratum est insipiens cor eo=
rum: et dicentes se sapientes esse, stul=
ti facti sunt. Ita tibi surgit animus: ut
magna cum gloria, numeres te ami=
cis esse ditissimum, magnis presertim
principibus: quos a tua parte stare
iactas in Germania. Sed ego, te pro=
fecto uera sensurum puto: quæ deus
in Apocalipsi cuidã est minatus ho=
mini: qui nisi uitijs illum uinceres si=
Apocali. 3. millimus erat tui. Tu dicis (inquit)
quia diues sum et locupletatus, et nul
lius egeo: et nescis quia miser es, et
miserabilis, et pauper et cecus, et nu=
dus. Credo equidem, haud ita multo
post hac (pro sua in ecclesiam beni=
gnitate) prouisurum Christum cuius
euange=

euangelium conaris prætextu: fauto-ris extinguere, machinam alicunde quampiam: qua tam stolidæ superbiæ tuæ, cornua cristasq; confrin-gat: quum te tam nudum relinquet amicis: q̃ nunc destituit gratia: q; eam clementer oblatam sæpe, sponte non cesses reijcere. Quin id, iampridem quoq; luculenter cepit ostende-re: nisi te sic obcęcaret superbia: ut nõ sustineres aduertere. Nam quum tu tam ualde iactes principes fauere ti-bi: res longe diuersum probat: quan-do miseri illi rustici, doctrina tua se-ducti summa cum calamitate, et mi-serãda strage reuerberati sunt, uirtu-te et uictoria clarissimorum princi-pum: q̃ cum summo suo apud deum

Principes Germanię quam Luthero fa-uerint scilicet.

 premio,

p̄mio: apud homines omnes bonos, laude, et gloria, factioni tuæ sectæq; sediosissimæ restiterunt.

IAM Q; AIS nihil mirandū esse, si te Cæsar et aliquot item principes persequantur: allegans illud prophetæ: Fremuerunt gentes: et populi meditati sunt inania. Astiterunt reges: et principes conuenerunt in vnum, aduersus dominum: et aduersus christum eius. Hæc uerba reciderunt in caput tuum: si uerum est id quod dicis: Germaniæ populos et principes tueri partem tuam. Nam id quidem haud dubiū est: quum factio tua tota contra Christum militat. Quamobrem adglutinēt se uobis: quicunq; uolent. Qui habitat in celis irridebit

Psalmo. 2.

Psalmo. 2.

eos:

eos:et dominus subsannabit eos: id quod, iam pridẽ satis declarauit: quũ plus minus septuaginta millia: ex his qui in tuam sectam coniurauerant, immissis in eos, ultione diuina, principibus, paucis mensibus interempta sunt.

IAM QVVM TAM SANcte optas: ut deus in me uerbis ita cooperetur tuis: uti miraculo quodã conuertar in fauorem euangelij: euangelio me fauere ꝓfiteor: et idem animus, precor non solum ut sit perpetuus, sed etiã ut increscat in dies: uerum quum te haud nesciam, rem sic accipere: tanq̃ euangelio nõ faueant: qui sectæ non fauent tuæ, nec solere

 deum

deū cognoscam, aduersus filij sui fidem edere miracula: certe, potius q̄ id prodigiū in me malus producat genius: ut ego ex animi tui sentētia, sub euangelij nomine faueam impietati tuæ, optarim certe: ut tu tuiq; omnes illuc Luthere prius auehamini: quo (si non resipiscitis) uos par erit auehi.

NAM, QVOD HONORIS TANtum scilicet, tam humiliter offers nobis: ut si mihi placiturū sentias, alium librum non graueris edere: quo, de me largiter, meras laudes predices, simul ea reuocans ac retexens omnia: quæ dudum in diuersum scripseras: hoc te labore toto Luther, oppido q̄ libens libero. Neq; enim sic incendor

Disce hinc Luther modestiam.

gloriæ

gloriæ ieiunio: ut tuos libros in meas laudes ambiam: ſed opto potius, quod magis in rem ſit tuam, nempe ut agnitis erroribus, et recantatis hęreſibus, reſipiſcens tandem, et reuerſus ad fidẽ, ſic eam ſcriptis probes, et operibus bonis: ut inde laudem poſſis et gloriam dare deo. Alioqui, ſi ad iſtum quo cepiſti modum in hæreſibus impijs, et improba uita perrexeris: me profecto laudare nõ potes impenſius: q̃ ſi uituperes: nec e diuerſo, magis odioſe traducere: q̃ ſi quã maxime potes extollas, ſi uerũ eſt (ut eſt profecto) quod legitur apud Senecã: tam turpe tibi ſit laudari a turpibus: q̃ ſi lauderis ob turpia. Quamobrem quum ſcribis libri tui in me editi

Ab illaudato uituperari honorificum eſt ex prouerbio.

uehementer

uehementer te pudere, culpam trans=
ferens in alios, nescio quos: quorum
instigationi parueris: et pedib9 meis
aduolutus suppliciter oras ueniã: spe
rans quum me mortalem meminerim: ꝙ immortales inimicitias nolim
gerere: profecto Luther, tametsi tu
magnifice et sublimiter de te ipso sentiens, pro iure tanto semper habuisti
te: ut non puduerit scriptis etiam tuis
profiteri: non esse solum te, sed et futurum semper: nec uiuum modo, sed
præterea mortuum, imo exustis etiã
cineribus, et in mille proiectis maria, perpetuum tamen hostem et inimicum põtifici, cuius fastigio, haud
nescio q̃ longo reges interuallo sint
impares: ego te nunq̃ tamẽ estimaui
tanti:

Hæc ait in Babilonica.

tanti: ut unq̃ sim dignatus esse inimi-
cus tibi: tametsi hæreses tuas habeã,
quantum alius quisq̃ exosas. Sed nec
eorum cõuitiorum quicq̃ (quibus in
me scurriliter debachatus es) tam val
de me commouet: ut non prece mul-
to minori, nobis possis, q̃ qua nunc
es usus, abunde satisfacere: si tibi res
ex animo et syncere satis ageretur.
Verum enimuero, quũ uideam sup-
plices istas obtestationes tuas, hære-
sum tuarum defensione passim arro-
ganter sparsas: non sum Luthere tam
cæcus: ut non satis cernam quorsum
tendat, tua ista non satis sapienter ce-
lata uafricies: qua tametsi stulte inte-
rim contumeliosus es: sollicite studes
eblandiri gratiam facultatemq; libe-
ram,

Hæc charitas non stat vsq̃ super fundamentum tuum Luther.

ram, de tuis ad nos heresib⁹ sub euan-
gelici negocij pretextu, quasi cum ali-
quo fauore scribendi. Q_z si Germa-
niæ principes, iam inde ab initio (qd
utinam contigisset) instituti tui pro-
positum finemq; tam prouidissent:
nunq̄ profecto noie libertatis, tan-
tum calamitatis inuexisses illuc.
Quamobrem, ut tu ficte Luther sup-
plicasti nobis, per Christi sanctam et
uenerandam crucem, quam Christi
crucem, quanto tu honore prosequi-
ris satis tua declarant scripta quibus
eam non impie solum, et cū blasphe-
mia, sed improbe quoq;, et nō feren-
da scurrilitate tractasti: ut offensas in
me tuas cōdonem tibi: sic ego te syn-
cere contra, et animo uere christiano
cohortor:

In sermone quodā ad populum.

cohortor: ut te prosternas, non meis quidem pedibus, sed ante pedes dei: tum ut per eius gratiam quę semꝑ ad manum presto est his, quicunq; non improba sponte reppulerint, uoluntatis tuę libertatem (quā nescio stulte ne magis an impie nullā esse contendis) diligenter applices, ad inuocandum diuini fauoris auxilium: quo, et precibus tuis concesso, et assiduitate supplicis implorationis adaucto, sic adnitere cooperari cū illo: ut ablegata primū, in Coenobium aliquo misera illa muliercula, christi quōdam spōsa: qua nunc in utriusq; dānationem, legitimi cōiugij noīe abuteris, ad scelestissimā libidinem: ipse ꝑ oēs uitę tuę dies reliquos, lugeas et ĩgemiscas tecum,

cum, multiplices errores: in quos in=
cidisti immensum malorum cumu=
lum: quem tot in locis impij libelli tui
conflarunt, miserandam perniciem
tam numerosorum corporum: quot
incitante te, miserrime sunt perem=
pta. Super omnia uero, maxime la=
mẽtabiles miserrimarum animarum
interminandos cruciatus, quas im=
proba doctrina tua super numerum
precipitauit ad inferos. Atq; utinam
tibi tam efficax esset gr̃a, et tanta for=
titudo spiritus: ut nullus terror peri=
culi, nullus te mortis metus queat re=
tundere, quo minus audeas ultro me=
dijs te turbis ingerere: et palam pre=
dicare uerum, damnans et detestans
publice hæreses illas nepharias: qui=
bus

Hæc ani=
mũ tuum
deberent
maxime
cruciare
Luther.

bus, et uoce multum et magis cala=
mo, pestilenter infecisti mũdum: nec
adhuc exhaustus tamen, teterrimam
eiusdem cœni colluuiẽ conditam ser=
uas in pectore. Istud quanto faceres
fortius: tanto faceres melius: tanto
magis et fidei negocio (cui tantum
nocuisti) prodesses, et pro his quæ
scelerate commisisti satisfaceres.
Qꝫ si tibi non est tantum gratiæ, si
te præpediat humanæ carnis infir=
mitas, nec per terrorem sustineas he=
reses et errores tuos, apud eos quos
corrupisti, reuocare præsens, apo=
stolum saltem Petrum non dedigne=
ris imitari: q̃ꝗ eius successores con=
temnis. Itaqꝫ si non audes intus fa=
teri uerum: sed abnegas et abiuras

 Christum

Christum: exi saltem foras ab his,
Lucæ,22. quos ipse malos (in hoc dissimilis Petro) fecisti: et peccatum tuum amare defleas: procul abducens te quopiam in religiosum cœnobium, ubi ad gratiæ remissionisque fontem Christum recurras: et salubrem agas admissorum pœnitentiam: ubi recãtare possis errores tuos, in animæ tuæ salutem, citra periculum corporis. Ibi reuocãdo lugendoque pestilentes hæreses, et flagitiosa facinora diuinę misericordiæ supplici et non nimis arrogante fiducia, gestu, uerbis, animo publicani, procura salubribus assi-
Lucæ.18. due pœnitentiæ fructibus condonationem præteritorum scelerum.

Quam mutationem atque emẽdationem

nem tui, atq; aliorum item exemplo tuo, nõ minus profecto libenter audierim: q̃q̃ hactenus audire tristatus sum, et te et per te plurimos miserrime passim perire.

Velis ne Luther responsum clementius hoc

. · .

Finis.

Londini in ædibus Pynsonianis. Anno domini Millesimo quingentesimo uicesimo sexto, secunda Decembris. Cum priuilegio a rege indulto.

. · .

DVx Anchisiades, patrios ex hoste penates
Cæperat: et præcium pro pietate tulit.
Nam pius Aeneas, toto cantatus in orbe,
Ausonio meruit regna tenere solo.
Sed tibi mortales, rex illustrissime regum,
Quæ referant meritis premia digna tuis.
Tu siquidē æternum ac uerum ꝑ secula numen
Asseris, ætherij fortis ab hoste dei.
Tu reuocas passim iam relligione per orbem
Labentes, uera constituisq; uia.
Tu superum cultusq; pios laudesq; tueris,
Et deus humano quod dedit arbitrio.
Ordinibus meritos cunctis defendis honores.
Tu legum firmas iura uerenda bonis.
Nullus honos tantis ęquanda ue gloria factis:
Quæ datur humani munere iudicij.
Defensor fidei (nec enim dare maius habemus)
Nomina sunt titulis inferiora tuis.

Viderit ergo deus, magni dominator olimpi,
Quæ tibi pro merito conferat ipſe tuo.
Nos bene mortales vno ſimul ore precantes,
Dicimus aſſidue, uoce fauente preci:
Clare diu princeps o uiue ſalutifer orbi:
Viue diu populi ſpesq; ſalusq; tui.